

Administrațiunea și Tipografia:
Brașov, piața mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Inscriziunile nu se primesc.
Inscripțiile nu se retrimit.
Anunțurile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Inscriziunile mai primite în Viena
la Mess. Hasenstein & Vogler (Otto
Wagner), H. Schalek, Alois Herndl, M.
Jahn, A. Oppel, J. Donnerberg; în
Budapesta: A. V. Goldberger, Eck-
stein; în Frankfurt: G. L.
Dobler; în Hamburg: A. Steiner.
Prețurile inserțiilor: o serie
completă pe o coloană 6 cr. și
12 cr. timbru pentru o publi-
cație. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o
costă 10 cr. v. a. s. în 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU' IV.

„Gazeta” este în fiș-care di.
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagiul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Ună esemplară 5 cr. v. a.
s. 15 bani. Atâtă abonamen-
tele câtă și inserțiunile suntă
a se plăti înainte.

Nr. 192.

Brașov, Luni-Marți, 1 (13) Septembrie

1892.

Brașov, 31 Augustu v.

Cele ce se petrecă astăzi cu
catedra de limba și literatura ro-
mână dela gimnasiul de stat
din Arad, aruncă o lumină pu-
ternică asupra situațiunei penibile,
în care se află cabinetul d-lui
Szapary față cu masele fanatisate
ale populațiunei jidano-maghiare
de prin comitate.

Se scie, că prin alegerea pă-
rintelui Iosif Goldiș în postul
de vicar al Consistoriului ro-
mân gr. or. dela Oradea-mare,
acea catedră de limba și literatura
română, al căreia profesor fu-
sesse d-sa, a devenit vacantă.

Scim, că indata după acesta,
presa jidano-maghiară dela Arad,
în frunte cu „Arad és vidéke”, a
și început agitațiunile în contra
menționatei catedre, cerend în
modu necondiționat ștergerea și
nimicirea ei.

Cine și-ar fi adus aminte, că
guvernul actual, care a dat
atâtea dovezi de consimțământ
și necondiționat aderință pentru
tote pornirile agresive față de Ne-
maghiari, — cine și-ar fi adus
aminte, dicem, că acest guvern
ar pute fi în stare să trecă cu ve-
derea dorințele soților săi de prin-
cipii dela Arad, fire-ar ele chiar
or cât de nelegale?

Dér cu toate acestea până acum,
cel puțin, s'a întâmplat con-
trarul. Ca un trăsnet din se-
nină se răspândi d-lele acestea
scirea prin Arad, că ministeriul
unguresc de culte și instrucțiune
publică este hotărât să numescă,
în locul părintelui Goldiș, un
nou profesor pentru catedra de
limba și literatura română și că
în acest scop va publica cât
mai curend concursu.

Acastă scire a produsă între
șoviniștii din Arad o turburare
cu atât mai mare, fiindcă ea,
după cum se dice, a venit ne-
mijlocit dela secțiunea pentru
școlele medii a ministeriului, va
se dice este o scire pe deplin
autentică. De aceea, la auzul
acestei sciri toate straturile șo-
viniștilor jidano-maghiari dela
Arad s'au pus în mișcare. Pressa
vede în acest pas al ministru-
lui de culte un act de lașitate
și a început să agite în contra
guvernului. Jidani dela „Arad és
Vidéke” caracterisază această ho-
tărâre a ministruului, ca „injură”
și ca un „atentat” în contra
simțului național maghiar și
pretind sus și tare, ca societate
maghiară să se pună numai
decât în mișcare și să protesteze
cu totă puterea în contra acestui
„atentat”. Se dice chiar, că pre-
ședintele ordului minorilor,
dr. Jánossy, în numele credincio-
șilor catolici din Arad a și înain-
tat un protest în sensul acesta
la ministeriul de culte, ba s'a
făcut propunerea în scris, ca și
adunarea generală a orașului Sere-
da să înainteze ministruului Csaky un
protest în sensul acesta.

Ca să înțelegem mai bine lu-
crul, vom aminti, că catedra de
limba și literatura română dela
gimnasiul de stat din Arad
este întemeiată încă din anul
1873, întărită și recunoscută fiind
din partea ministruului de culte
de pe atunci, br. Iosif Eötvös. Prin
urmare actualul ministru Csaky
nu poate și nu are dreptul de a
cassa această catedră, mai ales
fiindcă ea nici nu este susținută
din bugetul statului, ci dintr-o
anumită fundațiune catolică, ale
căreia dispozițiuni fundamentale,

ministru Csaky nu are dreptul
de a-le schimba.

Tote acestea motive însă nu
sunt de ajuns pentru de a scusa
pe ministru Csaky. Masele fa-
natisate ale Maghiarilor sunt
obiceiuite de-a vedea pe d-lu Csaky
mergend în fruntea volnicilor;
ele nu cunosc față de Nemaghiari
drepturi, ori legi, pe cari guver-
nul se nu le scie încălca. Dacă prin-
tr-o singură trăsătură de condeiu,
ministru Csaky a fost în stare
până acum să lovescă, să distrugă
și omore atâtea școle și aședă-
minte culturale de-ale Nemaghiarilor,
pentru ce tocmai cu Ara-
dul să facă excepțiune? El, care
a început să facă *tabula rasa* din
rămășițele drepturilor de limbă
ale Nemaghiarilor, cuvine-se ore
să mai hesiteze, când e vorba de
a da lovitură unui aședământ cul-
tural nemaghiar?

Acesta este modul de cugetare
al șoviniștilor unguri, al
căror apetit de-a distruge și în-
ghiți tot ce e nemaghiar a
fost nutrit și dezvoltat din par-
tea celor dela cărmă mult mai
tare, de câtă ca astăzi chiar și
cel mai șovinist guvern ungu-
resc se-lu mai potă mulțumi.

Sub astfel de împrejurări n'a-
vem, decât să deplângem sor-
tea, la care au ajuns raporturile
de drept dela noi.

Aici nu mai potă ajuta nici
un felu de palativ — nici un
felu de *modus vivendi*, de care vi-
sază încă unii, ci numai o radi-
cală schimbare potă se pună ca-
pătă acestor stări triste.

Ce privește în special sörtea
catedrei de limba și literatura ro-
mână dela gimnasiul ungueresc
din Arad, pe câtă timp ea atörnă
de forța brutală, noi nu o putem

prevedea. Scim însă, că memora-
tul gimnasiu dela Arad este
un gimnasiu de stat, la care,
ca fii ai statului, și Românii au
drept ca și Maghiarii. Dacă ei
vor să ne răpescă și o misera-
bilă catedră, ce-o avem la acel
gimnasiu, atunci ce valoare mai
potă avé declamările fariseesci ale
contrarilor noștri, că ei nu vor
să ne impedeze în dezvoltarea
noastră culturală națională?

Legea e cum o facă omenii.

(Urmare din Nr. 190 alu „Gaz. Trans.”)

3) Dreptul de întruniri.

Omă trăiesce între omeni, este a-
visat la societate, la ajutor reciproc.
Statul, ca cea mai perfectă întrunire
vine cetățenilor întru ajutor să se potă
face în interesul cultural, economic
în interesul schimbării de idei felu
de felu de întruniri și adunări, cari
tote sunt libere între *marginile legii*.

Vedeți colo la orașe, câte feluri de
asociațiuni și întruniri!

Mai toți bărbații au oreș-care uni-
formă și sunt angajați la cutare înso-
țire. Unul este cooperatru în muzică,
pörtă uniformă frumoasă, ca soldatru!
Cela colu cu grumații golf și cu o căciulă
ca un bostan în cap, este atlet; și cine
nu ajunge la rang mai mare este pom-
pieru.

D'apoi câte societăți!

Cele mai cinstite — pentru că sunt
patriotice — sunt societățile de maghiar-
izare, trebuie să le cunoșci, că și omeni
de ai voștri, cari ocupă funcțiuni la
stat, ori chiar și în comună au contri-
buit din puținul lor la aceste societăți,
— de friocă.

Mai sunt societăți de lectură, so-
cietăți de binefacere, reuniuni de femei,
societăți lucrative, cari facu sporu (pen-
tru fundatru), societăți agronomice și alte

„FOILETONULU' GAZ. TRANS.”

„Despre cel mai mare poet al Românilor.”

În suplimentul numărului 152 al
oficiului „Newzet” dela 1 Iunie n. c.,
în Foisora, a apărut, cu titlu de mai
sunt, o apretiare a activității literare a
lui Vasile Alexandri, scrisă de d-lu Ioan
Dengi, — pare-mi-se profesor în Lugos
— însuși literat și poet.

Cred, că voi face cetitorilor „Ga-
zetei” o plăcere, cu atât mai mare, prin
comunicarea amintitei apretieri în tradu-
cere românească — măcar și slabă, —
cu câtă ni-se dă de totu rară ocaziune
de-a pute auzi o judecată justă, obiec-
tivă și echitabilă despre poporul nostru
și bărbații lui distinși din partea litera-
ților maghiari. Etă apretierea:

Cu câtă opiniune publică devine
mai practică, cu câtă sufletul își perde
mai multă susceptibilitate pentru idei,
cu atât mai mult scade interesul pu-
blicului față de produsele poetice și cu
acesta în legătură și nimbul poetilor
se coboră. Căci de, ce folos și avem
din cetirea outării opă poetice? Mult
decă își procură desfătarea unei clipite,
apoi mai ales, decă acela e vre-unu ro-
mand scris cu naturalismul grosolan
al lui Zola, efectul sboră fără nici un

folosu. Dér să uităm ore simțemintele
curate, cari furișându-se în inimă, chiar
și pe neobservate, nobilitază lumea no-
astră interioară? Să nu ne interesăm de
idei, măcară că luminându ele în suflet
sunt sēmēțele atător fapte nobile, sa-
crificatru și creatru? Să uităm, că
gustul, moravurile, prin exemple edi-
ficatru ale operelor poetice, se desti-
lază și îndreptă, și totu bunul, nobilul
și frumosul, ce călăusează faptele noastre,
isvoresce din acel isvor neprețuit, din
idealism? Din acel idealism, pe care
opul poetului l'a picurat în sufletul
nostru. Individul, binele public, patria
și omenimea întregă, tote din acest is-
vor își au puterea de viață. Cât de
mult ar trebui deci să apretiam pe
poeti!

E imposibil a te închide dinaintea
cugetărilor atunci, când te ocupi cu fi-
gura lui Alexandri. În el ni-se înfăți-
șază acea figură a literaturii române,
care atörnându cu un entuziasm admi-
rabil de idealele sale, totă viața și-a
petrecut-o în serviciul acestui — înoco
nemulțumitor — idealism. Nu este nici
o mișcare în activitatea lui de aprupe
o jumătate secolu, care să nu fiă conto-
pită cu interesu națiunei sale. Om de
stat în adevărat înțeles al cuvân-

tului e poetul acesta, care și cu poli-
tică, dér mai ales cu însuflețire curată
și desinteresată își ridică națiunea între
națiunile culturale, și care în privința
culturală în adevăr a întemeiat nați-
unea română.

Intrăga lui viață nu e altceva, de-
cât o însuflețire nemărginită pentru vi-
torul națiunei sale. Convingerea lui
este că: o națiune, prin urmare și a sa,
numai atunci va deveni tare pentru a se
jertfi și aptă de-a se întări, decă i-se va
deștepta consciința de sine și i-se va
aședa cultura pe base naționale. Spre
acest punctu caută elu neincetat și în-
trăga direcțiune a activității sale e în-
dreptată spre crearea mijlocelor condu-
cătore la acest scop. Ori dără ce alta
tintesc elu cu laborioasă colectare de
dece ani și edarea poeziilor populare
(1852), decât a pune înaintea națiunei
sale comorile neprețuite, în cari spiri-
tul național se-și afle nutreământul îm-
belșugat și se cunoscă isvorul minunat,
din care trebuie să scotă putere de
viață?

Lira lui, care e expresiunea cea mai
fidelă a modului de simțire națională,
tonul, ritmul, limba și formele lirei
sale, tote din acest isvor preaputernic
și scotă nutreământul, acesta croiesce

direcțiune poeziei sale, direcțiune nouă
recreatru, arătându-i calea, pe care are
să purcedă. Poveștile și legendele lui
tote din poezia populară se nutresc, des-
coperind cu prisosimțimile și mora-
vurile, datinele, credințele superstițioase,
trăsurile nobile și frumoșale poporului.
În drame, mai ales însă în comediile
sale, ne înfățișază viața născōndei socie-
tăți române cu tote scōderile și greșelile
ei, pe cari numai din acel motivu
sbiciuesce, ca să le vedă stîrpite din na-
țiunea sa și să ușureze munca regene-
rării. Ca limbistă erăși numai național
vré să fiă, alipindu-se strictu de prin-
cipul foneticu.

Abia vei da de poetu, afară de Pe-
töfi alu nostru,*) al cărui spirit se fiă
atât de contopit cu dorul independen-
ței naționale, ca alu lui. Și Românii
dără nici nu întru atăta pentru prețulu
estetic al creațiunilor, câtă mai multă
pentru această direcțiune a activității sale
intensive și pentru enormele succese căș-
tigate, ilu potă numi de cel mai mare
poet alu lor.

*) Să nu uităm, că aici vorbesce unu scri-
toru maghiaru.

(Va urma.)

nenumerate, toate s'au dezvoltat în timp de 25 de ani sub scutul statului.

Adunări politice libere!

Statul permite manifestații libere cetățenilor. — Veți cu câtă pietate și paradă s'a serbat memoria cutărui revoluționar! Funcționarii publici încă au luat parte la paradă, deși persoana s'ărbătorită s'a luptat în contra domnitorului său, a făcut conștiința cu inimici țării — d'era națiunea s'a împăcată cu domnitorul, acuma toate sunt iertate!

Bine și frumos! Fă și tu astfel!

Românii peste tot au economii mici, arăvă trebuință de asociații economice, cari să fie cu privire la economii mici și cari să corespundă cu membrii în limba înțeleasă de popor. — În cutare parte a țării s'a compus o societate de aceste! Ani îndelungați au trecut până i s'au revădit și oțatitatele și a obținut aprobare.

O modestă societate de lectură este pe cale de a se forma, garanții mari trebuie să dea, că în societate nu se vor vorbi discursuri politice, nu se vor purta cărți și gazete dubioase și abia foarte târziu, după mari dureri de nascere, se va putea înființa societatea dorită, decât până atunci întemeietorii nu s'au săturat de vexații!*)

Este aniversarea unei zile mari din viața Românilor.

Insuflețirea și bucuria este mai mare, decât cei de ună cuget și o simțire și le pot împărtăși — ai'd să convenim, să s'ărbătorim împreună ziua această mare — căci libere sunt întrunirile!

Nu se poate, va răspunde autoritatea; ideea voastră este contrară ideii de stat, ori va face cel puțin un resentiment neplăcut la ceilalți cetățeni — în puterea legii nu vă permite convenirea și demonstrațiunea.

Vei recurge la forul mai înalt, — acesta primește lucrul mai obiectiv — Vine pe baza legii permisiunea într'un târziu — d'era până atunci a trecut multă ziua de s'ărbătorire, — însă permisiunea ai primit'o, căci la noi e libertate.

E greu să faci întruniri pe acest terent — aideți să facem pe terentul de binefacere și cultural — acolo nu ne va sta nimeni în căste — n'atingem convingerile contrare ale nimănui.

Femea română are farmec; cultura ei românească și familiară, în timp vitregi a fost neglijată. Facem într'un colț al țării o reuniune de femei române.

Nu se poate — răspunde autoritatea, sunt aici atâtea reuniuni, validități — vă puterile, făcându parte din acele reuniuni voștre e de prisos. — Statul are datorința să îngrijască, ca puterile cetățenilor, să nu se împartă și desbina pe baza legii!

A avut națiunea ta un bărbat mare, care s'a jertfit pentru ideea umanitară, a fost erou ocredincios patriei și tronului până la ultima suflare, se implinesc 100 de ani, de când s'a mutat din viață. Bine c'ăntată este memoria lui — facem o întrunire întru pomenirea lui, — mergem și la biserică să înălțăm o rugăciune pentru sufletul său!

Esti rău patriot, turburător de pace, ședți acasă.

Veți face o adunare în cestiune publică; ca participanți se anunță bărbați serioși și în drept. Ca să vadă și cei dela putere, că nu lucrați în ascuns, faceți adunarea în cutare oraș sub ochii autorității; ținerea adunării nu se poate denega.

Se deschide adunarea, glote nespălate intră în adunarea voastră, vă insulte, vă spargă adunarea; autoritatea la care recurgeți pentru ajutor, stă cu mâinile în sină, — pe făptuitori nu-i pot erua,

*) De un timp încoco — precum vedem — nici modestele societăți de lectură nu mai primesc aprobarea și vexațiile sunt fără de sfârșit. — Red.

d'era vă răspunde. că voi purtați cu deosebire vina, de ce faceți adunări în locuri de acelea unde știți, că opiniunea publică este în contra voastră. — Voi v'ați pus în contrast cu opiniunea publică, nu vă putem ajuta pe baza legii.

(Va urma).

CRONICA POLITICA.

— 31 Aug. (12 Sept.)

Foia germană din München, „Allg. Ztg.“, se ocupă într'unul din numerii săi mai noi cu cestiunea română. Cestiunea română, d'ice numita foia, a condus la energice rezoluții nu numai în vecinul regat român, ci chiar și în presa din străinătate a devenit obiect de discuție și a deșteptat „mare atențiune“ pretutindeni. Nu trebuie să mai arătăm, că cestiunea aceasta s'ar cuveni să deștepte cel mai mare interes în Austro-Ungaria. E regretabil, că presa cotidiană maghiară, nu vede altoeva în cestiunea română, decât succesul agitației cător-va conducători egoști, cu porniri rele. Partea cea mai mare a acestor foi discută cestiunea română din punct de vedere al șovinismului unguresc, și cu cunoscuta lor nerăbdare, nu voescă nici să recunoască, nici să sufere existența îndreptățită a naționalităților nemaghiare, și într'ă cestiunea de naționalitate o consideră ca pe-o cestiune de putere. Șovinistii aceștia nu-și bat capul cu aceea, că această concepțiune și atitudine stă în contradicție vădită cu natura, cu istoria, cu legile și cu viața practică. Nu le pasă că prin această vară numai oleu pe foc și vatămă pe naționalități în cele mai sfinte sentimente. E' acesta se consideră în Ungaria, ca patriotism. Șovinismul maghiar nepacient, brutal, aplecat spre persecuții, este aproape dominant în societatea maghiară și în presă, și vatămă adencu pe fiecare nemaghiar. E drept, că există o lege de naționalități, d'era asta nu se aplică, fiindcă pe Maghiari li nebunesc de tot cuvântul farmecător al „unității unui stat național maghiar“. — La apărările aceste juste ale foiei germane, „Magyar Hirlap“ observă, că Ungurii nu se pot tocni cu Români; ei trebuie să lucreze cum află de bine, fiindcă ei sunt domni în țară. Adeocă după arhiveșovinistii dela sfirleza lui Horvath Gyula, Ungurii aici sunt stăpâni, e' celelalte naționalități sunt slugi, robi, iloți politici fără drepturi și pretenții de drept? Prețiosă mărturisire! Și totu-și numiți domni au obrăznicia de-a susține în foia lor, că în Ungaria fiecare cetățenă gustă libertate deplină? Pui!

În 4 Septembrie n. s'au implinit douăzeci și doi de ani de când Franca e Republică. Din incidentul acesta diarul parisiian „Figaro“, scrie următoarele: „Sigur că în timp de douăzeci și doi de ani încă n'am ajuns să deservim sistemul nostru de guvernare; suferim de-o mare bolă cronică, de bolă sufragiului universal, care poate să facă periculos socialismul, decât fi-care comună gândesc ca Roubaix, ori Carmeaux. Afară de asta victorioși republicani se împart în secte, ca și când și ați s'ar teme de-un atac, ori de-un pericol. Fără însă de-a fi condusă de șovinism, Franca are drept de-a fi mulțumită cu succesele dobândite în cei 22 ani din urmă, ba poate fi mândră de ele. Ea și-a regulat finanțele, și-a creat o puternică armată, trăsece în pace cu Europa, în care poate să pondeze la o puternică alianță, și ea a încetat de-a fi o aristocrată părăsită. Ceea ce însă e mai rar, mai surprinzător, zace în împrejurarea, că Franca stă ați în punctul de a-și realiza prima poziție a individualității sale morale. E de sperat, că atunci când Republica va fi cunoscută și primită de toți, vor dispăre multe prejudeții și va ajunge la a doua

poziție: adeocă la respectarea diferitelor curente de idei și la libertatea conștiinței. Putem crede și aceea, că ea își cunosc primejdiile socialismului fals interpretat, care amenință libertatea și interesele noastre. Dacă însă clasele dă-tătoare de ton, sau mai corect, proprietarii, cari au primit socialismul, să p'iepu de-a aduce câteva jertfe necesare, atunci vor preveni falimentul economic și social, ce amenință de altfel într'ă Europa. Dela 4 Septembrie 1870 Franca nu și a pierdut timpul“. Critica acesta nepartinitore a diarului „Figaro“ a fost primită cu simpatie de cercurile franceze, cu atât mai virtos, că despre numita foia se știe, că aderă mai mult la sistemul monarchist.

Dați de minciună.

Dăm loc cu plăcere următoarei declarații:

Onorată Redacțiune! Diarele maghiare, atât cele din Clușiu cât și cele din Budapesta, de un timp încoco nu încetăză a aduce la adresa tinerimii române din Transilvania și Ungaria, d'era mai ales a celei din Clușiu, cele mai revoltătoare calumnii scriind, că Replica e dată în numele tinerilor universitari români din Viena Graz, Budapesta și Clușiu s'a edat și redactat fără șoiera, învoială și fără concursul tinerimii universitare române din Clușiu.

Acosta este o afirmațiune, care indignă până la adencul sufletului pe fi-care din cei 58 tineri universitari din Clușiu, cari cu o insuflețire admirabilă demnă de cauza sfântă suscepută, s'au învoit în scris a-și da concursul lor la redactarea aceleia.

Drept aceea, contând la iubirea D-voastră de adevăr, contând la împrejurarea, că țineți la buna reputație a tinerimii române din Clușiu, i-mi iau voiă a vă trimite spre publicare următoarea Declarațiune.

Tinerimea română universitară din Clușiu, conșcie de chiamarea sa, încă la începutul anului școlastic trecut, cu o insuflețire, care ar pute pune în respect și pe cel mai aprig șovinist, a luat spre cunoscință și a hotărît a se alătura la mișcarea fraților din Viena, Graz și Budapesta; cincideci și opt tineri români universitari din Clușiu și-au dat în scris învoirea și promisiunea de a concurge la redactarea amintitei „Replice“, care pe baza acestei declarații de aderentă s'a edat și în numele tinerilor români universitari din Clușiu. Nu numai atât, ci a luat parte activă la redactarea aceleia, parte prin comitetul ales de într'ă tinerime spre acest scop, — a căru deosebită menire a fost culegerea de date referitoare la cestiunea română din Ungaria, — parte prin delegatul acestui comitet trimis la comitetul central de redigere.

Și le-am făcut noi toate aceste pe față, din propriul îndemn, neagrăiți, nici constrinși de nime, — nu precum o face acesta presidentul pretinsului comitet de redigere al „Protestului“, — le-am făcut în conștiința dreptății cauzei, și în firma convingere, că ce am făcut am făcut pentru binele și în interesul bine început al patriei noastre comune.

Ce privește „Protestul“ edat contra „Replicei“, cu cea mai mare indignațiune respingemă chiar și umbra suspiciunii, că tinerimea română din Clușiu ar ave parte în acela; acela este fructul „savantului patriot“ din loc, sub firma unui discipul de al lui, a căru stare tristă și nemincioasă sufletească, prin aruncarea unei coji uscate, o folosesc spre scopurile sale josnice, trădătoare de nem și a unui, care nu există, — căci tineri universitari români cu numele Moldovan Istvan, după cum o indică acesta și Almanahul universității în Clușiu, nu este.

Noi privim cu capul ridicat și cu conștiința liniștită la cele comise, căci suntem în firma convingere, că a lup'a

pentru o cauză sfântă și drăptă pe față, în cadrele legii, este un lucru nobil, pe care în sublimitatea lui unul sau doi efalți, nu pot a-l murdări cu mâinile lor sacrilege.

Armele noastre sunt: iubirea de nem și patriă, care ne însuflețesc; conștiința dreptății cauzei, care ne încuragiază și speranța în Dumnezeu, față de cari armele josnice ale contrarilor nostri trebuie să se sfărime.

Clușiu, 11 Septembrie 1892.

În numele și din încredințarea comitetului pentru redigerea „Replicei“ ales de tinerimea română din Clușiu,

Iuliu Maniu,
stud. jur., membru în comitet.

SCRIRILE ZILEI.

— 31 Aug. (12 Sept.)

Români în Milan. Diarul „La Lombardia“ dela 6 Septembrie din Milan da următoarele amănunte despre aflarea d'ui deputat I. Ciuflea și a studenților români la Milan: „Eri la orele 4 și 10 p. m. au sosit la Milan, reintorcându-se dela congresul de pace din Berna, deputatul român I. Ciuflea din București, cu vice-consulul român dela Paris d. Berceanu, precum și studenții români S. Cihoski, Emanuil Pantazi, Constantin Michalescu, Dumitru Policrat, Ciuflea, fiul deputatului, Emanuil Antonescu, G. I. Ștefănescu-Goanga și Corneliu Axente. La gară oșpeții au fost întâmpinați de d'li Mazzoleni și de studenți, și au fost conduși în oraș însoțiți fiind încă de d'ni E. T. Moneta, Oreste Gallo și de comitetul lombardez la congresul de pace. Iubiții oșpeți sunt găzduiți la Albergo degli Angioli și ocupă etagiul prim. În timpul șederei lor în oraș, se va da în onora lor un banquet la L'Eden și o serată în teatrul L'Eden. Frații nostri români vor mai sta aici două zile“.

Congresul studenților universitari din România, va ave loc la Roman, în zilele de 6, 7 și 8 Septembrie viitor. La acest congres se vor pune bazele unei Asociații generale a studenților români din țară și din străinătate. Studenții din Clușiu, Viena, Budapesta și Graz, au fost invitați a lua parte la acest congres.

Manevrele din România contramandate. În consiliul de miniștri, ce s'a ținut ieri la Sinaia, spune „Timpul“ de Sămbătă, sub președința M. S. Regelui, s'a discutat cestiunea necesității contramandării manevrelor de toamnă ale armatei române. Deciziunea consiliului de miniștri a fost de a nu se mai face anul acesta nici manevre mari, nici manevre de brigăzi, numai simple concentrări de instrucție pe regimente.

Congresul internațional de fiziologie dela Liège s'a închis la 29 August st. n., după ce a ținut trei zile. România a fost reprezentată la acest congres prin d'ni D-rî Vișu și Grigorescu, profesori universitari. În ședința ultimă a congresului d. Dr. Grigorescu a fost ales președinte al congresului.

Intâmpinare. În nr. 152 al foiei noastre am publicat la rubrica „scirile zilei“, sub titlul „Un preot răscălit“, o notiță, în care se d'ice, că preotul gr.-cat. din Casonul mare Ștefan Sándor (cum se subscris d'ensul), în contra voinei espese a poporenilor săi, a dispus ca pe un clopot ce-l tocnișeră la maeștrul Efraim Andraschofsky din Brașov, să se pună inscripția ungurească. Am reprobat atunci după cuviință acest pas nesocotit al părintelui Sándor, d'icendă între altele, că să nu cerce a introduce în Sionul românesc idol străin prin limbă străină. La notița acesta părintele Sándor ne trimite o lungă întâmpinare, care la aparență ar ave de scop să restorne aserțiunea no-

tră despre inscripția unghurească, dăr în realitate nu ni-se pare de locu lămuri-tore, fiind-că singura dovadă, ce-o aduce este produsă de-o persoană interesată. Părintele Sándor dăce în întâmpina-rea sa, că nu dănsul, ci unii din popo-renii săi din Casonul-mare au stăruită pe lângă numitul măestru, ca inscripția pe clopotă „să fiă unghurească“. Și pentru ca să probeze acăsta o' „dovadă“, citéză în întâmpinarea sa, o scrisore dela mă-estru Andraschofsky, în care se dăce, că „capii bisericei“ din Casonul-mare l'au rugat să pună inscripția unghurească pe clopotă, ér dănsul li-a implinită voința. Intrebămă pe părintele Sándor, că cine suntă acești capi bisericesoi? Dăcă se înțelegă membrii din senatul bisericesc, atunci cum se face, că ei ca factori subalterni au cutezat să propună lui Andraschofsky punerea unei inscripții unghuresci pe clopotă, fără de-a avé con-simțământul și învoirea parochului, care este președintele senatului bisericesc? Or dăcă „capii bisericesoi“ din Casonul-mare facă ce facă de capul lor? Cu greu amă puté crede acăsta. Aflămă de lipsă a mai adauge, că din especto-rările semnificative ale întâmpinării pă-rintelui Sándor apare evidentă, că dănsul nu vede nici ună periculă în in-scripția unghurească de pe ună clopotă.

D'apoi nu te gândesci la aceea, că peste 20—30 de ani va veni ună străin de legea și limba sfin-ției tale și va dăce, că biserica din Ca-sonul-mare n'a putut să fiă românească, deore-ce chiar și inscripția de pe clopotă arată acăsta. Cătu privesce celelalte es-pectorări din întâmpinarea părintelui Sándor, aflămă de consultă a nu le da aq publicității, ca să nu apară și mai evidentă, că părintele Sándor nu e tocmai străin de pașii făcuți pe lângă măes-trul Andraschofsky din partea „capilor bisericesoi“ din Casonul-mare. Sferșimă cu vorba părintelui Sándor: „Cine cum salută, astfelu de primire găsesce“.

—x—

La școlele din Blășiu s'au făcută in-matriculările la 1, 2 și 3 Septemvre n. c. În gimnasiu suntă inscriși până acum 465 școlari, la preparandiă 89, la școlele primare de băeți (norme) 178, ér la școla de feteți 114 eleve. Numărul totală altă tinerimei inscrise la școlele din Blășiu este până acum de 846. Intre acăstia însă nu suntă socotiți și clericii semina-riali și teologii esteri, cari la olaltă trăi se potă socoti celă mai puțină la 40—70 de inși.

—x—

Cununiă. D-lă Ioană Anca, teologă absolută, și d-ra Valeria Popă, s'au cu-nunat la 12 Septemvre n. c. în biserica română gr. cat. din B. Tiha.

Earăși o adunare oprită.

(Telegramă particulară a „Gazetei Trans.“)

Ciacova 11 Sept. la amiădi. — Adunarea generală a reuniunii în-vățătorilor români gr. or. din diecesa Caransebeșului, cu statute aprobate de guvernă, a fostă con-vocată în Ciacova și anunțată pe ziua de er și aq. Cu tôte acăstea adunarea a fostă oprită de protopretorul de cercă cu nume-rișă asistență de gendarmi, pentru-că n'a fostă insinuată (anunțată) în limba maghiară. (!) Președintele reuniunii declară, că adunarea ce-dăză forței brachiale și invită pe membrii numeroși, ca să observe liniștea și să dovedescă, că suntă ună elementă de ordine, de cul-tură și civilizațiune; insinuândă protestă contra violărei legiei, de-clară adunarea de încheiată, mem-brii părăsescă sala în ordine esem-plară, aclamândă cuvintele preș-edintelui.

Dr. Lazară Simonă, avocată.

Regele Italiei în Genua.

Regele și regina Italiei au sosită în Genua, unde se arangiază festivitățile în memoria lui *Christof Columb*. Păreohia regescă, intrândă în portul Genua, a fostă salutată de cătră tôte escadrela flotelor streine, prin salve de tunuri.

În 9 Septemvre Majestățile Loră vi-sitară esposițiunea, unde au fostă acla-mați cu căldură. După aceea regele Ita-liei primă în audiență pe admiralul fran-cesă *Rieunier*, comandantul escadrei franceze. Regele Umberto era încunju-rat de principele de coronă, ducele de Genua, contele de Turin, de președintele consiliului și de mai mulți ministrii, precum și de casa sa civilă și militară. Admiralul *Rieunier*, căruia regele Um-berto îi intinse mâna, rosti următorea alocațiune:

Sire! Președintele republicei mi-a arătată onorea, de a mă însărcina, a saluta în numele său pe M. Vostre și se aduă felicitările sale pentru fericirea Majestății Vostre și pentru familia regescă. Predându-vă M. Vostre scrisorea președintelui republicei, vă rogă a primi expresiunea omagiilor mele respectuoase“.

Admiralul predede apoi regelui scri-sorea lui Carnot. *Regele Umberto*, luândă scrisorea, respunse următorea:

„Salutarea și felicitările președinte-lui republicei franceze, cu aducerea că-roră ai fostă însărcinată D-ta, e multă stimată de mine și de poporul meu. Guvernul D-Vostre însărcinându-te din incidentală acesta solemnă cu acăstă mi-siune, ne-a dată *dovada de amicită*, care ne este *nouă scumpă* și care corespunde cu sentimentele noastre de o viuă simpa-tiă cătră Francia. Designarea persoanei D tale, ni-a fostă nouă cu deosebire plă-cută. Mă bucură, de a-mi puté manifesta față de D-ta, sincera mea satisfaciune“. După aceea regele presentă pe admira-lul suitei sale, conversândă apoi cu toți ofierii escadrei franceze. Admiralul fū primită apoi în audiență și de regina Italiei. Mulțimea adunată înaintea pala-tului striga: „Trăiescă Francia!“

După admiralul *Rieunier*, primi re-gele în audiență pe colonelul *Murgescu*, comandantul flotei române, care de asemenea înmână regelui Italiei o scri-sore a regelui României. Colonelul *Murgescu*, dăce în alocațiunea sa:

„Monarchul meu m'a trimisă, să iau parte la festivitățile în onorea lui *Columb*, pentru ce să vă dea ună nouă tes-timoniu despre sentimentele sale de ami-ciă. Prezența pavilionului română la manifestațiunea națională în Genua e o garanția de legătura de simpată, ce lăgă România cu Italia“.

Regele *Umberto* respunse:
„Raporturile de amicită frățescă, cari au fostă întărite prin recenta petre-cere a regelui României în Italia, m'î facă și mai prețuită manifestațiunea de simpată pentru mine și Italia, care e de aceeași origine cu România.“

Colonelul *Murgescu* apoi aduse omagii reginei Italiei, unde a fostă pri-mită forțe amabilă într'o audiență de-o jumătate de oră.

PAX.

Primatele Ungariei, *Claudiu Vaszary*, voescă pacea cutôte con-fesiunile. Acăsta celă puțină se vede din o circulară ce-a adresat' o elă preoțimeii sale, acum din inci-dentală jubileului dela Comarom a faimosului „sdrobitoră de națio-nalități“, *Colomană Tisza*, unde, pe cum susțină foile unghuresci, s'ar fi făcută ună felă de demon-strațiă din partea protestanților unghuri contra catolicilor. Etă cir-culara din cestiune:

Iubiți frați! Am înțelesă din mai multe părți, că în cauza unor eveni-mente ivite din zilele mai de-aprăpe, cari vatamă adănc biserica noastră, sunteți forțe iritați.

Recunoscă și simtă, iubiții mei frați, că trăimă timpuri grele. Dăr tocmai în timpurile de orisă e necesară, ca turma să privescă spre păstorul său, să fiă a-

tentă la vorbele lui. Pentru acăsta vă vorbescă cu iubire frățescă.

Avemă noi causă de-a ne teme bi-serica? Nu!

Său dăcă nu ne vorbescă aceste cu-vinte ale Domnului: „*Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo eclesiam meam, et portae inferni non praevalerunt adversus eam*“ (Tu ești Petru și pe acăstă pētră voiu zidi biserica mea și porțile infernu-lui nu o voră învinge.)

Stânca nemișcată, pe care este zi-dită biserica noastră este asediată de două mii de ani cu tôte armele puterii materiale și morale, dăr ea și aq stă tare, glori-osă va sta până la opătulă lumei.

Dăcă Domnul și-ar fi încredințat biserica sa statului romană, recunoscută de celă mai puternic mai înainte, ce s'ar fi alesă din a lui biserica? De multă s'ar fi nimicuită cu imperiul lumēnă.

Sânta noastră biserică nu e susținută nici de puterea esternă, materială, nici de omeni, nici de noi, servii ei umili, nici de state, ci de însuși Dumneșeu.

Acăsta este credința noastră! Acăsta este puterea noastră!

Deus este fortitudo mea, quem ti-mebo?

Eu așa-dără nu mi-am temută bise-rica mea, dăr mi-am temută națiunea, că-reia nu i s'a dată, cum i s'a dată bise-ricii mele, promisiunea dumneșecă de eternă esistență. Ei nu i-a dată Dumne-șeu, decâtă acăstă pământă, în care tre-bue să trăiescă, oră să mōră, ér dăcă a murită aici, a murită de veș pentru a-căstă lume.

Și dăcă noi amă vorbi în tonă așa de aspru, cum au vorbită cătră noi con-tră noștri, dăcă amă ataca așa de tare cum ne-au atacat în zilele acăstea, a-tunci amă ațita și mai multă spiritele destulă de iritate, ca întru-adevăr să a-runcămă cu ușurință patria în periculă.

Tocmai pentru acăsta, în acăste zile de agitațiă, trebue să ne îndoimă trez-ția, trebue să ne potențămă moderați-nea, cu armele înțelepciunii trebuesă ne oțelimă piepturile și cu tăria să ne ar-mămă sufletele.

Tăria, acăstă cardinală virtute creș-tinescă, să ni se exprime nu numai în fapte, oi și în răbdare. Aduceți-vă aminte de Domnul, care când a fostă prinsă, a dis învțăcelului ce soăsesă sabia: „*Pune sabia în tēcă*“. Agrabatur jam non de a-gendo et aggradiendo, sed de sustinendo et patiendo.

Așadēră n'a fostă vorba de ôrecare lucrare, oră atacă, ci de paciență și su-ferință.

Ei-ți convinși, că în virtutea poziți-unei mele, acolo unde nu numai dreptulă ci și datoriă îmi impune să vorbescă, voiu vorbi în interesul bisericeii și pa-triei noastre; nu voiu tăce.

Cu credință în Dumneșeu, rădimân-du ne pe dreptatea causăi noastre, să aș-teptămă dără liniștiți dezvoltarea mai departe a lucrurilor.

Prin ajutorul grației lui *Christosă* întăriți-vă în virtutea păcii și neascul-tândă de ațitatele vōstre sentimente, de îndreptățiă vōstră revoltare — nu vă pierdeți liniștea.

În acăste timpuri grele fă cu noi ajutorulă nemaculatei vergure *Mame*, pa-trōna patriei noastre.

Budapesta, 8 Septemvre 1892.

Claudiu m. p.
Metropolită.

Literatură.

A apărută:

Geografie pentru Institutele peda-gogice și școlele secundare, după H. Guthe-Wagner, de *Patriciu Drăgălina*, profesoră la institutulă pedagogic die-cesană din Caransebeș. Tomul I. Geo-grafia fizică și descrierea continenteloră Australia, America, Africa și Asia. — Formată 8° de 200 pag., tiparū com-presă; prețulă 1—4.

TELEGRAMELE

„Gazetei Transilvaniei.“

(Serviciulă biurolui de cor. din Pesta)

Budapesta, 10 Septemvre. Co-misiunea centrală a țerei pentru coleră a ținută eră prima ședință. Ministrulă președinte declară: că se va îngriji de aceea, ca hotărî-rile comisiunei să fiă publicate în formă autentică. S'a hotărîtă, să ardă ună pachetă de piei brute din Hamburg, ceea ce astădi s'a și întâmpată. Ministrulă de co-merciu împărțăși și ministrulă aus-triacă de comerț casură, în cară căile ferate austro-ungare au trimisă aici mărfuri din ținuturile, în cară se bănușce, că ar fi coleră și cere cea mai severă con-trolă.

Zara, 10 Septemvre. În dietă au cerută *Klaici* și *Bianchini* amă-narea sesiunea dietei.

Belgrad, 10 Septemvre. *Ristici* și *Avacumovic* au plecată la Pi-rot, unde astădi sosescă și regele. Circulă fama că principele Bul-gariei va veni să salute pe regele Sărbiei.

Oradea-mare, 12 Septemvre. Eră s'a făcută o demonstrațiune, din causă, că *Kossuth* n'a fostă alesă cetățenă de onore. Înaintea de-monstrațiilor rălăia ună stegă negru. Primarulă orașului i s'a făcută ună „katzen-musik“.

Genua, 12 Septemvre. Regele conteri admiralului *Rieunier* mare-le cordon ală ordinului „*Sf. Mauricină*“, ér admiralulă austriacă primă marea cruce a ordinului „*Co-rōnei Italiei*“.

Bologna, 12 Septemvre. Înain-tea oficiului telegrafică a explo-dată o bombă. Ună diaristă a fostă greu rănită. Birolulă „*Agentiei Stefani*“ a fostă dărmată.

Hamburg, 12 Septemvre. Eră ună fostă 310 casură de coleră, 161 decese.

DIVERSE.

Calculile unui astronomă. După ună diară englesă, etă în ce modă curiosă întrebunțeză facultățile sale calculatrice ună astronomă francesă: Acăstă savantă a calculată greutatea și volumul sân-gelui răspândit în rēsbōele, cară de 30 de vēcuri, au desolată umanitatea. Dămă aci, ca o simplă curiositate, cifrele pe cară confratele nostru le arată. Calculândă la 19,000,000 omeni pentru celă din urmă secolă și la 1,200,000,000 pen-tru trei deș secole numărulă victimeloră cădute în rēsbōiu, numai în ținuturile ci-vilizzate, sângele acăstoră victime este de 18,000,000 metrii cubică 18 miliarde kilograme. Etă-care cēsă din acăste 30 vēcuri a vēdută deș curgēndă 680 litre de sânge pentru a vāpsi purpura regală a tiraniloră. În fine, etă buchetulă: dăcă cheletele acăstoră 1,200,000 victime ar fi dresate și puse în picioare unulă peste altulă, ele ar atinge luna, ar stră-bate-o și s'ar ridica încă de patru ori pe atăta în spațiulă siderală.

Căți bani suntă în lume? D lă *Sæch*, directorulă monetăriei Stateloră unite, a făcută o statistică despre toți banii în monedă și hărțiă, cară se află pe supra-fața pământului: În aură suntă în lume 18 miliarde 284 milioane și 675,000 de franci; în argintă 20 de miliarde, 723 de milioane și 500,000 de franci; în hăr-tiă 13 miliarde de franci; în totală cam 50 de miliarde franci.

La școla de înotată. Școlarulă: Trage-mă afară, domnule *Maier*, am bēută deja atăta apă. — Prof.: Nu face ni-mica fiule, mai e încă destulă în lactă.

Proprietarū: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactorul responsabilū: **Gregorlu Maloră.**

Cursul pieței Brașov

din 12 Septembrie st. n. 1892

Table with exchange rates for various currencies and goods like gold, silver, and paper.

Table with exchange rates for various currencies and goods like gold, silver, and paper.

Nr. 7576—1892 712,2 2.

PUBLICAȚIUNE.

Spre scopul vânzării părțelilor de clădit Nr. 2, 7, 10, 13, 17, 18 și 19 din Noua aparținătoare comunei orașenești...

Reflectanții se invită deci, de a se prezenta sêu la licitațiunea amintită sêu, decã nu, de a'si așterne până la amintita și la 10 ore înainte de prânđu ofer...

Ofertelor, provădute cu un timbru de 50 cr., are de a se alătura un vadiu de minimum 20 fl.

Vadiul acesta se perde, îndată ce cumpărătorul negliã terminul solvirei prețului de cumpărare și părțela se vinde din nou pe speșele sale.

Condițiunile de oferte și acele contractuale se potã, până la începutul pertractării de licitațiune, esamina în decursul ôrelor de oficiu la oficiul orașenești economic.

Brașov, 7 Septembrie 1892.

Magistratul orașenești.

Chiar acum a eșit de sub tipar

CALENDARUL „AUROREI“

pre anul comun 1893.

Cu portretul Episcopului Inocențiu M. Clain — ca premiu — și alle multe ilustrațiuni frumoșe.

Din cuprinsul variat și interesant al acestui calendar, însemnãm aici:

Partea Calendaristicã: Cronologia pe anul 1893. — Sãrbãtorile și alte zile schimbãtoare la rãsãriteni și apuseni. — Posturile. — Regentele an. 1893. — Eclipsele sêu întunecimile. — Cele patru anunturi astronomice. — Semele pentru fazele lunii. — Calendarul iulian-gregorian. — Meteorologie: Fazele lunii. — Schimbarea timpului dupã planeta. — Tãrgurile (dupã datele oficișe cele mai din urmã). — Îndreptãrți finaciurã. — Serviciul postal și telegrafic.

Partea de cetitã: În but. (Novelã). — Cãntec pãstroresc. (Poesie) — Unã prãnzã la Absolon Volturã. (Novelã). — Berina fidențiatã. (Versiune). — Ce n'am vãcut? (Poesie) — Higienã: Cãteva reguli pripițore la creșterea copiilor. — Despre somn. — Despre curãțirea corpului. — Despre locuințã. — Veseliva. (Poesia). Idyla modernã. (Poesia). — Care cãrãșia e cea mai bine rãsplãtitã? Tractatã economicã. — Notițe folositãre. Flãora de salcãm. — Rumulã ca medicamentã în contra frigarilor de lapte la vaci. — Conservarea oușlor. — Cele mai bune murãturi de castraveți. — Esența de trandafir. Trecerea sughițului. — Suprimarea durerii în casuri de arsuri. — Metoda de a nu miroși și fumeșã lampa. — Albirea lãnei. — Curãțitã vaselor. — Spãlarea colorii materiilor. — Curãțitul sobelor de ferã. — Poleirea mobilelor. — Mijloc pentru de a cunoșce aurul. Glume: (Ilustrate): Mare-a diș'o. — Înțelepciune de școlãr. — Turcesoe. Urmarea creșterii pe modã. — O anecdotã istoricã. — Bolnava vanã. — Când se face dreptate. — Prosa pensionatului — La poliție. — O observare. — Cãreia i curisãzã? — Desãmãgire. — Ciungul, ologul, orbul și golaniul. — Și-a ajuns scumpul. — Vãchimea sciințelor. — Publicațiuni

Se potã procura dela Tipografia „Aurora“ A. Todoran în Gherla — Szamosujvãr cãte unã esemplãr cu 30 cr + 5 cr. portpostal; 6 exemplare procurate de odatã costã numai 1 fl. 60 cr. spedate franco. 914,1-3.

Mensul trenurilor

ne liniile orientale ale cãii ferate de stat r. u. valabilã din 1 Mai 1892.

Large table with train schedules for various routes including Budapest-Predeal, Brașov, and other regional lines. Includes columns for train types, departure times, and fares.

Nota: Numerii încadrați cu linii grãșe însemnãzã ôrãle de nopțe.